הלכה · משנה תורה · מפרשים · מלאכת שלמה · ספר זמנים

מלאכת שלמה על משנה תורה, הלכות שבת

רבי שלמה חכים

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

מלאכת שלמה על משנה תורה, הלכות שבת

רבי שלמה חכים

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/מלאכת-שלמה-על-משנה-תורה-הלכות-שבת/
הקובץ נוצר ב־18 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק ב 4
הלכה י 4

פרק ב

הלכה י

חולה שאין בו סכנה עושין לו כל צרכיו ע"י גוי וכו'. הנה ראיתי למרן ב"י ז"ל באו"ח סי' שכ"ח שכתב ונסתפק שם הרא"ש בחולה שאין בו סכנה ואפי' סכנת אבר אם התירו לו רפואה ע"י ישראל דהוי שבות וכו' והרשב"א פסק ספק זה לקולא שכתב בתשובה חולה שאין בו סכנה או שיש בו סכנת אבר דברים שאין בהם אלא איסור דרבנן נעשית אפי' ע"י ישראל והר"ן בפרק שמונה שרצים פשט ספק זה לחומרא שכתב ומיהו כי שרי אפי' שבות ע"י ישראל ה"מ היכא דאיכא סכנת אבר אבל חולה שאין בו סכנת אבר נהי דשרי ביה מלאכה גמורה ע"י נכרי וכדאמרינן בפ' מפנין אין מתירין לו ע"י ישראל אפילו שבות של דבריהם והביא ראיה לדבר עכ"ל וז"ל הר"ן ז"ל ונמצאת למד דחולה שיש בו סכנה כל צרכיו נעשין ע"י גדולי ישראל סכנת אבר מלאכות דאורייתא נעשין ע"י גוי של דבריהם ע"י ישראל חולי בעלמא נעשין ע"י גוי ואפי' במלאכות של תורה אבל לא ע"י ישראל אפי' בשל דבריהם מיחוש בעלמא וכו' אין מתירין לו כלום יעו"ש נמצא שלדעת הר"ן ז"ל ארבעה חילוקי חולליין יש ועל ג' נזקקים לו ולדעת הרשב"א ז"ל אינן אלא ג' דחולה שאין בו סכנה ויש בו סכנת אבר כי הדדי נינהו וכן ראיתי להרשב"א ז"ל בח"ג הנדפס מחדש סי' ער"ב שכתב וז"ל ג' חילוקי חליין הם הא' סכנת נפשות ממש והב' סכנת אבר וחולה שאין בו סכנה אלא שנופל למשכב והג' חולי שכואב וכו' סכנת נפש וכו' סכנת אבר וכל חולי שנופל וכו' עושין מלאכה ע"י גוי וכו' אבל דברים שאין בהם אלא איסור דרבנן עושין על ידיהן ואפילו ע"י ישראל וכו' יעו"ש הרי דד' חוליין שכתב הר"ן ז"ל עשאן הרשב"א ג' ועשה חולי שאין בו סכנה וסכנת אבר כי הדדי וכדברי מרן ז"ל.

והוצרכתי לזה לפי שראיתי למרן החבי"ב שם בהגהות ב"י אות ח"י שכתב ע"ד הרשב"א ז"ל וז"ל אמנם מה שאני חושב ליושר האמת שמ"ש הרשב"א חולי שאין בו סכנה או שיש בו סכנת אבר ט"ס הוא וכך צ"ל שאין בו סכנה ויש בו סכנת אבר ועכשיו לפי גירסא זו לא הותר לעשות ע"י ישראל דברים שהן אסורים מדבריהם אלא דוקא כשיש סכנת אבר וכו' יעו"ש ולפי מ"ש אין מקום להגהה זו דמבואר להדיא בתשובת הרשב"א ז"ל הנזכרת דחולי שאין בו סכנה וסכנת אבר כי הדדי נינהו וכמ"ש הר"ן ז"ל. וכן נמי מ"ש הט"ז שם ע"ד הרשב"א ז"ל וז"ל וי"ל דזה מיירי במידי דאין בו גזרה שחיקת סמנין כעין שפי' הב"י ז"ל דברי הרמב"ם ז"ל וכו' יעו"ש. ואחר המחילה רבה גם זה אינו למאי דעינינו הרואות מ"ש בתשובה הנזכרת וז"ל סכנת אבר וכן חולי שאין בו סכנה אע"פ

ששוכב במטה מתוך חוליו עושין מלאכה ע"י גוי והוא שלא יהיה אותו גוי גר תושב ולא עבדו של ישראל וכו' ודוקא שלא לעשות ע"י איסור תורה כגון בישול ואפיה וכיוצא אבל דברים שאין בהם אלא איסור דרבנן עושין ע"י ואפי' ע"י ישראל ע"כ. הרי דמה שהתיר ע"י גוי שאינו גר תושב הוא לגמרי ולא חייש לשחיקת סמנין גם מה שרצה לתרץ הרב קרית מלך רב בפירקין וז"ל ולענ"ד דהתם לא היה אפי' חולי רק מיחוש בעלמא כמו שרצה הרב הנזכר לתרץ ומה שדחה הרב ז"ל דבהדיא מדמה לזה בגמ' לחולה שאין בו סכנה לק"מ דהגמ' סבר דמדקאמר כל צורכי חולה שאין בו סכנה אומר לגוי ועושה דאייריי אפי' בדליכא אלא מיחוש בעלמא דאל"כ אפי' ע"י ישראל שרי ע"כ. קשה לי ע"ד תרתי חדא דהא דאמרינן אומר לגוי ועושה מיירי אפילו באיסורין דאורייתא כמבואר בפ' מפנין דמייתי גבי חיה כל ל' אומר לגוי וכו' יעו"ש וא"כ היכי מצי לומר אפילו ע"י ישראל ועוד דהרואה דברי הרשב"א שכתב וז"ל וחולה שחוששש וכו' חשש בעלמא הוא זה ואפי' לומר לגוי לעשות אסור ולא התירו שבות בחוששש וכו' ואמרינן נמי חוששש שאני והיינו נמי איסור חזרת רטיה ודכוותה טובא עכ"ל וכ"כ בפ' מפנין בשם הרמב"ן ז"ל וז"ל אבל חוששש והוא (מתעס') [מתחזק] כבריא אין מתירין אפילו שבות של דבריהם יעו"ש.

ובענין בישולי גוים בשבת לחולה ונותר למוצאי שבת אי שרי לישראל אחר א"נ לחולה עצמו או לא ראיתי שדבר זה במחלוקת הוא שנוי שהרא"ה ז"ל בית ג' ש"ז כתב וז"ל ותירוצא דהני שמעתתא הוא דרבנן באיסורין אלו שאסרו בשל נכרים משום חתנות לא השוו בהם מדותיהם כשאר איסורין של דבריהם כגון שמנו של גיד וכחל אלא כאן לפי מה שראו אסרו ופעמים החמירו ופעמים הקלו וכו' נמצא דבר אחד פעמים אסור פעמים כיוצא בו מותר שלא אסרו בזה כל זמן שאין בו חשש בנותיהם אף אני אומר שהנכרי שבא לבשל לחולה והוא בשבת בזמן האסור לנו לבשל שלא אסרו משום בישולי נכרים כלל דלא שייך הכא משום חתנות ולא עוד אלא שמותר לבריא במוצ"ש יעו"ש באורך. נראה מדברי הרא"ה ז"ל דס"ל דמה שמותר לחולה בישולי גוים לא שחכמים התירו לו בישולי גוים אלא שלא אסרו לו בישולי גוים בכה"ג ואוקמוהו אדיניה דאורייתא דליכא איסורא כלל וכיון שאין בו חשש חתנות משו"ה אתי שפיר דלא קשה ליה דכל דתקון רבנן כעין דאורייתא תקון דומיא דנבלה דכי שרי לדידיה דוקא שרי ולא לאחריני א"נ כי שרו ליה רבנן בישולי גוים לדידיה שרו ולא לאחריני וכן נמי אם נזדמנה לו בשר שחוטה אסור בנבלה וה"נ נימא הכי. וע"פ האמור ניחא דהא דבישולי גוים [שרו לחולה] לא שחכמים שרו ליה אלא שמבשל לחולה לא אסרוהו הבישול וקיימא בדיניה דאורייתא ומשו"ה שרי אף לאחר ולזה נתכון בשנותו את טעמו שלא אסרו משום בישולי גוים כלל

דלא שייך הכא משום חתנות וכו' ולא כתב שהתירו לו בישולי גוים אלא ודאי כדאמרן **והרשב"א** ז"ל רוח אחרת אתו והשיג על כל דבריו דמאי דקאמר דכיון שהוא ביום האסור לנו לבשל לית ביה משום איסור חתנות אדרבא כל שהגוי עושה בו טובה כ"ש דאיכא איקרובי דעתא טפי ואם בא לומר שבמקום חולה לא העמידו דבריהם וכו' לא הו"ל למימר אלא לגבי חולה לא גזרו ועוד אם לגבי חולה התירו מה להם להתיר לגמרי אפי' לבריא ע"י החולה די להם אם לא העמידו דבריהם אצל החולה כדרך שהתורה התירה אפילו הנבלה אצל חולה שיש בו סכנה ולחולה משום פקוח נפש מותר ולבריא אסור ועוד אם לא העמידו דבריהם אצל החולה אף בחול יהא מותר ומי נימא בשבת לא העמידו ובחול העמידו א"כ אף אנו נאמר בשבת עצמו התירו ולצורך החולה לא העמידו אבל במוצ"ש שאין לו בו צורך יאסר וכ"ש לבריא וחלילה וחס שלא הותר אפי' לחולה עצמו אלא בעת הצורך בלבד דהיינו בשבת הא למוצ"ש חזר לאיסורו ודומה לנבלה לחולה שיש בו סכנה שאם נחרו לו בהמה לצרכו אם הבריא נאסרה עליו וכל מה שתקנו רבנן והתירו כדרך שנהגה התורה נהוג הם וכו' ע"כ.

והשתא לפי מ"ש לעיל בדעת הרא"ה ז"ל דלגבי בישולי גוים אוקמוהו אדאורייתא ולא גזרו במבשל לחולה כלל ולא שהתירו לו אינו דומה לכאן למה שהותר אף לאחרים אלא הדר דינא דבישול זה לקודם שאסרו מעיקרא ולא דמי לנבלה דהתם שרי רחמנא לחולה למיכל איסור ולא שנהפך האיסור להיתר משא"כ הכא שהבישול מצד עצמו [מותר] מדין תורה אלא שחכמים אסרוהו ובאמור להם דבהא לא גזרו כל שנעשה בשביל החולה נשאר בהתרו הראשון ושפיר חזיא למיכל מיניה ולא בא בפיו בשר פיגול וגם אינו ענין לכל דתקון רבנן וכו' וכמבואר. ולענין דינא רובא דרבוותא פסקו כהרשב"א ז"ל ודחו סברת הרא"ה שהביא הרמ"א ז"ל ביו"ד סוף סי' קי"ג וכתב הש"ך שאלו היו רואים הרב ב"י והרמ"א ז"ל, משמרת הבית לא היו פוסקים כהרא"ה בזה יעו"ש ומרן החבי"ב בשיירי כנסת הגדולה או"ח סי' שי"ח כתב שהסכים בתשובה הלכה למעשה שאין לסמוך על סברת הרא"ה בזה כיון שהרשב"א במשמרת הבית אסר וגם הר"ן ז"ל מפקפק בזה והרב בספרו הקצר השמיט סברת הרא"ה ז"ל מי בעל דברים יגש להתיר מה שאסרו עמודי עולם ע"כ.

וראיתי למרן בשולחנו הטהור ביו"ד סי' קי"ב שכתב וז"ל מקום שאין פלטר ישראל מצוי לדעת המתירים ליקח פת מפלטר גוי אם הגיע שם פלטר ישראל הרי פת פלטר גוי אסורה עד שימכור פלטר ישראל פתו ולאחר שכלה פת ישראל חוזר פת של גוי להכשירו ע"כ. והקשה עליו הש"ך וז"ל וצ"ע דלא כתב הארחות חיים בשם הרא"ה

שהביא הב"י ז"ל אלא שאם הגיע שם פלטר ישראל דהפת של פלטר גוי אסורה כל זמן שהוא ביד הפלטר אבל אם לקחו כבר ישראל בהתר לא כתב דאסור ונראה דשרי וכן משמע לכאורה מדברי הרא"ה בבדק הבית שם ע"כ. יעו"ש.

ואנא תינוק דלא חכים אשתומם דלפי דברי הש"ך שהבין בדעת מרן במ"ש דהפת של גוי אסור עד שימכור פלטר ישראל פתו וכו' כונתו לומר אף כי לקח ישראל מאז ומקדם מפלטר גוי כל שבא פלטר ישראל נאסר עד שימכור הפלטר ישראל וע"ז הקשה עליו דלא משמע כן וכו' קשה טובא דמאי שנא גבי בישולי גוים בשבת דאם הותר שרי אפי' לישראל אחר לדעת הרא"ה ואפי' במוצאי שבת והכא גבי פת של פלטר שלקח בהיתר משום שבא פלטר ישראל יאסר מה שלקח מקודם ולא אמרינן כיון שלקח בהיתר מקודם שבא פלטר הותר לגמרי כדאמרינן גבי בישולי גוים כיון שהותר בשבת הותר נמי במוצ"ש וכן נמי קשה לי לדעת הש"ך שהשיג עליו דלא משמע כן ממה שהביא הרב ב"י ז"ל ובסוף כתב שכן משמע לכאורה ממ"ש בבדק הבית שם ולא הוכיח במישור דהכי הויא קושטא דמילתא וכמו שכ"כ גבי בישול ורואה אנכי שהדברים ק"ו שהרי אף כי הרשב"א פליג עליה דהרא"ה ז"ל גבי בישול אפ"ה גבי פת של פלטר גוי אם היה לישראל מקודם שבא פלטר ישראל שרי כמבואר שם קודם לכן כ"ש לדעת הרא"ה שהתיר גבי בישול.

כי ע"פ הדברים האלה מצאה הקפידה מקום לנוח למ"ש (הש"ך) [הט"ז] סי' קי"ג ראיה להרשב"א ז"ל דאסור בישולי גוים במוצ"ש ממ"ש מרן סי' קי"ב ס"ח במקום שאין פלטר מצוי כלל מותר אפי' של בעל הבית וכתב וז"ל וזה ודאי דאחר שיבא למקום שיהא פלטר מצוי חוזר פת של בעה"ב לאיסורו דהא נקט במקום שאין פלטר מצוי כו' ולפי מ"ש בדעת הרא"ה ז"ל דמתיר אפי' כי בא פלטר ישראל אם לקח מקודם ה"נ ס"ל להרא"ה הכא דאף כי בא למקום שיש שם פלטר הותר מה שבידו ויש לישב כל זה ועיין בס' נחפה בכסף או"ח סי' ג' ודוק.